

Kirjamees seirab elu taigaküti silmaga

Koduloolase ja pedagoogi, kirjamehe ja harrastuskunstniku Helmut Elstroki 80 rahutut eluaastat kajastavas kirevas tabelis on vaid neli päeva märgitud musta värviga.

Inna Grünfeldt

“Need on päevad, mil töötasin Glavlitis tsensorina,” muheles Helmut Elstrok oma elutööd käsitleva näituse avamisel Tapa Muuseumis. Heledamad on isegi lähivõitlused soomepõisina lahingutes Tartu all ja kunagine kokkuvajumine koolitöö ülepingest.

“Läksin sinna toimetajaks tuttava soovitusel, kuigi teadsin, et see on üks süнге koht. Anti omaette kabinet tohutu lauaga ja soovitati alustuseks uurida keelatut asjade šifreid,” jutustas Elstrok.

“Hakkasin kohe mõtlema, kuidas minema pääseks, aga teadsin, et see pole lihtne. Neljanda tööpäeva hommikul oli minu töölauale sadanud laest latakas krohvi. See oli nagu Jumala sõrm,” tähendas teenekas mees. “Võtsin julguse kokku, läksin eriosakonna ülema juurde ja rääkisin, et olen ikka kutsumuselt pedagoog. Lastigi tulema. Nelja päeva tasu maksti ka välja, kuigi polnud, mille eest.”

Elulootabel, millest saab välja lugeda Helmut Elstroki elu iga päeva, näitab, et rahutu vaimuga mees on töötanud 30 töökohal mitmekümnes ametis koolimehest müürsepa, puusepa ja maalrini. Hariduselt pedagoog, töötas ta kahekümne aasta jooksul õpetaja ja direktorina paljudes koolides. Kui süda hoiatuse andis, läks üle füüsilisele tööle. “Olen olnud igasugune sepp,” muigas mees ise. Seda enne, kui käsi sai antud kirjutamisele.

Andis käe kirjatööle

Helmut Elstroki kirjanduslik tegevus äratas tähelepanu juba Tapa progümnaasiumi päevil: 1937. aastal sai noormees kirjan-dite võistluse auhinnaks raamatu “Loomad ja linnud”.

Kirjamehena sai Elstrok end

KODULOOLANE

Kirjanduslik-koduloolised antoloogiad “Padaorust Viru mereni” (1994), “Korvemaast põhjarannani” (Kuusalu kihelkonnast), “Põhja-Eesti südamaadel” (Ambla kihelkonnast); memuaarne jutukogu “Unistuste sinine lill” (1996). Koguteose “Virumaa” (1996) üks autoreid ja paljude kodulooliste uurimuste kaasautor.

teostada alles siis, kui teine abikaasa viis ta Mahu randa Viru-Nigulasse, rääkis mahukate Viru-Nigula, Kuusalu ja Ambla kihelkonda käsitlevate kirjanduslik-kodulooliste antoloogiate ja memuaarse jutukogu “Unistuste sinine lill” autor. “Seal ma hakkasin kodu-uurijaks ja muinsuskaitseks esimeheks,” ütles ta, “juhtusin kirjandusringi ja kultuurielu. Antoloogiad hakkasin tegema kirjandusteadlase Oskar Kuninga soovitusel.”

Rannas võlus Elstrokki murdekeel ja “valgete purjede hiilgeaeg”, kanged kaptenid ja peremärgid. Nii sai teoks esimene, Viru-Nigula kihelkonna antoloogia “Padaorust Viru mereni”. “Kultuurkapital andis raha, samuti viimane kui üks vallavalitsus,” meenutas Elstrok.

Siber äratas kunstniku

Kunstniku äratas Helmut Elstroki Siberi-matk. Kui süda ei kannatanud koolitöö ülepinget välja, tuli endise õpilase Nikolai Baturini pakkumine Siberisse kütiks sõita taevakingitusena. “Lõime kohe käed,” kinnitas Elstrok.

Neli kuud taigakütina Krasnojarski krai Motõgino rajoonis 1970. aasta talvel soobleid ja oravaid jahtides andsid tagasi tervise. Kaunid päikeseloojangud sopkadel ja Siberi loodus jäid aga hinge sedavõrd, et sundisid koju naasnud kütti neid lõuendile jäädvustama.

Näitusel esindab taigat õli-maal küttide koduks olnud Kuningaonnist, mille on tuntuks kirjutanud Nikolai Baturin romaanis “Kuningaonni kuningas”, teised teosed on saanud inspiratsiooni Eestima looduse ilust.

Kunstnikuoskusi lihvib Helmut Elstrok Tapa kunstiringis.

Süda kuulub Soomele

Kaart “Mina ja Soome” selgitab näitusel Helmut Elstroki sidemeid naabermaaga alates sinna põgenemisest Saksa mobilisatsiooni eest ning astumisest rügemendi JR200 koosseisu ja lõpetades tänasega, kui ta on soomepoiste almanahhi “Põhjala Tähistel” koostaja.

Elstrok tunnistas, et Soome on jäänud talle väga südame-lähedaseks. “47 aastat läks mööda, enne kui uuesti Soome pääsesin. See oli liigutav jällenägemine,” sõnas ta.

Koduloolasena on Helmut Elstrok uurinud Eesti-Soome sõbrakaubandust ning ilmutanud aastal 1999 teose “Sõbrakaubandus – sepralaitos”, mis autori sõnul leidis Soomes veel soojemat vastuvõttu kui Eestis.

Huvi jätkumist kinnitavad ka Helmut Elstroki uusimad, aastanumbrit 2002 kandvad raamatud, värvitrukis ja fotorikas “Üle mere sõprus” ja “Ystavyyttä yli meren”, kus käsitletakse 700-aastase sõbrakaubanduse ajaloo kõrval ka selle jätkumist üle aasta peetavate sõbralaatadena mõlemal pool Soome lahte.

Rahutu hing Helmut Elstrok ostis kaheksa aastat tagasi Tapale maja ja jäi paikseks, pühendus uurimistööle ja loominguks.

Praegu on käsikirjas valmis järg mälestusteraamatule “Unistuste sinine lill”, pooleli on almanahhi “Põhjala Tähistel” neljas osa. Hiljuti kaante vahele saanud Tallinna Õpetajate Seminari ajalooramatut on omajagu Helmut Elstroki tööd.

“See on üks imelik elulugu. Head haldjad on hoidnud, olen igalt poolt eluga välja tulnud,” arvas Elstrok, usaldades haldjate hoole alla ka tulevikuplaanide elujõudmise.